

Q Vriendenkring

*Maandblad van de Nederlandse Quakers,
Het Religieus Genootschap der Vrienden
93^e Jaargang, nr. 9, oktober 2022*

*God zie het gras God, zie het gras in de kreukels van de straat.
Ze sturen een stoomwals in de hoop dat het vergaat,
Maar die hele plak asfalt ligt te wachten op z'n eind:
tot het wegdek scheurt en het gras weer verschijnt
God, zie het gras.*

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs: Nederl.: **€30,00 per jaar**

Europa en Wereldwijd **€75,00 per jaar**

Email abonnement (PDF) €5,00 per jaar

Deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Het gebeurt helaas weleens dat abonnees vergeten te betalen. Maak daarom van de betaling van het abonnement een periodieke overmaking. Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Quakers met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U. Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email: vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM,
Zwolle, tel. 038-4608461/06-40030923.

Email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid: Els Ramaker

Correctie: Hylkia, Els en Frieda Oudakker.

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (Tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt. Bezoek daarom geregeld de Quaker website: www.Quakers.nu

De Nederlandse Quakers hebben, naast de website quakers.nu (waarop de Vriendenkring te vinden is), een Facebookpagina “Quakers Nederlandse Jaarvergadering” voor berichten en een besloten Facebookgroep “Nederlandse Jaarvergadering” voor onderling gesprek, ook met Vriendenkring-abonnees. Lid word je met de betreffende knop op facebook.com/groups/820840817925912

In dit nummer:

Stop de Oorlog.....	3
Van de redactie	4
Mensen gevraagd	5
Retraite: Met Hart en Ziel	6
Presentatie Vredeszondag 2022	7
Quaker United Nations Summer School –.....	9
Vredesgetuigenis in deze tijd van oorlog	13
Op bezoek bij de bruinkoolmijn in Lützerath	16
“Jullie zijn mijn broer en zus”	19
“Slaap jij ook slecht van de oorlog?”	21
De Vrede Beoefenen,	24
Tocht van gerechtigheid, vrede en verzoening	28
Let Me Take You by the Hand,	31
Nieuwe QCEA directeur.....	33
Mensenrechtenschendingen.....	34
Quaker Friends House Moscow	35
De groenste Familievoorstelling van Nederland	37
Loyaliteit en oorlog.....	38
Vrienden in het hele land	42
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	43
Vredesengel.....	44

Stop de Oorlog

Door Dunja, 14 jaar, Belgrado

Stop de oorlog en het vechten

Voor een glimlach en een kindergezicht.

Stop de vliegtuigen en de granaten

Voor een glimlach en een kindergezicht.

Stop alle tanks

Voor een glimlach en een kindergezicht.

Stop alles dat doodt en verwoest

Voor een gelukkige glimlach op een kindergezicht.

Van de redactie

Het is nu ik dit schrijf de vredesweek 17 – 25 september in een oorlogstijd. De oorlog escaleert. Ik weet niet hoeveel wapens er vanuit het Westen naar Oekraïne gaan, maar we horen wel dat er mobilisatie aan in Rusland wordt ingesteld. Natuurlijk gaat mijn sympathie naar de Oekraïners die aangevalen werden door Rusland en dreigden hun vrijheid te verliezen.

Wat betekent vrede nu in deze oorlog? Hoe komen we tot onderhandelingen en een wapenstilstand?

Quakers hebben vanouds vaak geweigerd om mee te doen aan het geweld. Ze stuurde zakjes rijst naar Noord-Vietnam ten tijde van de oorlog die de VS voerden in Vietnam. Ze zagen kans om ook in de schoenen van de ‘bad guys’, de vijanden, in dit geval de ‘communisten’ in Noord Vietnam te gaan staan. Dat is precies wat we nodig hebben. Dreigen met wapens, zelfs atoomwapens, vergroot de angst, wat weer meer geweld uitlokt. Het is volstrekt duidelijk dat er alleen verliezers zijn ook in deze oorlog.

Kunnen wij als Westerse Quakers ook zakjes met graan naar Rusland sturen? Zo maar een idee.

Ieder keer besef ik dat ik veel niet weet. Nederland importeert voor twee miljard euro uit Oekraïne. Het graan dat wij importeren is vooral mais dat als veevoer gebruikt wordt om vlees en zuivel te produceren.

Laten we toch vooral ons openstellen voor ‘dat van God in iedereen’. Laten we alles doen ons hart open te stellen voor de mensen aan de andere kant. Het is kan hierbij goed helpen om onderscheid te maken tussen het gedrag van iemand en de persoon die hij of zij is. We kunnen grote bezwaren hebben tegen het gedrag, omdat het bijvoorbeeld gewelddadig is. Toch kunnen we de persoon accepteren, respecteren en zelfs liefhebben. Voor mij is het begrijpen van waar het gedrag vandaan komt wel een grote hulp, maar dat is helaas heel vaak niet mogelijk, omdat ik de levensloop van de persoon niet voldoende ken.

De presentatie bij de Vredesvlam in Den Haag geeft een duidelijke vredesoproep vanuit de Koran, de Bijbel en de Bhagavad-Gita. De Quaker United Nations Summer School geeft mensen de kans om juist een ander perspectief te krijgen, dat vrede binnen bereik brengt.

Natuurlijk zetten we ons in voor de vluchtelingen, niet alleen uit Oekraïne, maar ook uit oorlogsgebieden zoals Syrië, Jemen, Eritrea en Afghanistan. Het interview met twee mensen (waarvan één Quaker is) die een vluchteling in huis hebben gehad is hier een mooi voorbeeld van.

Ik hoop dat je nog veel meer mogelijkheden ontdekt in deze Vriendenkring om iets dichterbij Vrede te komen.

Sytse Tjallingii (redacteur)

Mensen gevraagd

Coen Poort (Uit: Medemens, Kerk in Actie 2009)

Mensen gevraagd.

*er worden mensen gevraagd,
ja dringend mensen gevraagd.*

*Mensen gevraagd om de vrede te leren
waar geweld door de eeuwen model heeft ge-
staan,
mensen gevraagd die wegen markeren
waarop alles wat leven heeft verder kan gaan.
Mensen gevraagd om de noodklok te luiden
en om tegen de waanzin de straat op te
gaan.*

*Mensen gevraagd om de tekens te duiden,
die alleen nog moedwillig zijn mis te verstaan.
Mensen gevraagd om hun nek uit te steken
voor een andere tijd en een nieuwe moraal,
mensen om ijzer met handen te breken,
ook al lijkt het ondoenlijk en paradoxaal.*

*Mensen gevraagd om hun stem te verheffen
verontrust door een wapen dat niemand ontziet,
mensen die helder de waarheid beseffen
dat wie mikt op een ander zichzelf ook beschiet.*

*Mensen gevraagd die in naam van de vrede
voor behoud van de aarde en al wat leeft,
wapens het liefst tot een ploeg willen smeden
voor de oogst die aan allen weer overvloed geeft.*

*Mensen gevraagd,
er worden mensen gevraagd,
dringend mensen gevraagd,
mensen te midden van mensen gevraagd.*

Retraite: Met Hart en Ziel

10 tot 12 maart 2023

Door Inge Herrebout , Erik Dries en Marlies Tjallingii

Onze laatste retraite was op de valreep voor de lockdown in 2020. Op 30 april kwamen weer live bij elkaar voor een dag! Nu kunnen we eindelijk weer een weekend samen komen in 2023 in de Abdijhoeve Bethlehem in Doetinchem bij de monniken van het Willibrord-klooster.

We kondigen deze retraite vroeg aan, omdat we in verband met annuleringen graag snel weten dat er voldoende deelnemers zijn voor het weekend. We willen jullie vragen om je zo snel mogelijk op te geven bij Inge Herrebout, inge.herrebout@kpnplanet.nl of telefonisch 06-13690701.

De kosten zijn €155,00 (een deel van de eigenlijke kosten (€183,50) wordt gedekt door een subsidie van de Quakers). Je opgave is definitief als je de kosten hebt overgemaakt op de rekening van het genootschap: NL 65 TRIO 0212377264 t.n.v. Quakers. Het is raadzaam om een annuleringsverzekering af te sluiten voor het geval dat je binnen twee maanden voor de datum je af moet melden. We zijn helaas gebonden aan vrij strikte annuleringsregelingen van het klooster.

Het thema: “Met Hart en Ziel” gaat ons mee nemen naar waar wij met Hart en Ziel voor gaan. We zullen dit thema in de komende tijd verder uitwerken en vragen aan ieder die mee doet ook zelf het thema te doorvoelen en er teksten en liederen bij te zoeken.

Met hart- en ziel-groeten van de retraite commissie

Presentatie Vredeszondag 2022

bij de Vredesvlam van het Vredespaleis

door Willem Furnée

Eind 19e eeuw was in Europa een soort wapenwedloop aan de gang. Tsaar Nicolaas II kwam met het voorstel deze wedloop te staken en met elkaar aan de conferentietafel te gaan zitten. Dat achtte hij de beste weg naar wereldvrede, welvaart en welzijn van de mensheid.

Hij vond geen gehoor bij de andere landen. Zij wantrouwden de Tsaar omdat deze ook fors in defensie had geïnvesteerd. De Verenigde Staten lieten als eerste hun achterdocht varen en schaarden zich achter het voorstel van Nicolaas. De andere landen volgden en zij besloten met elkaar in gesprek te gaan.

Dit leidde tot de eerste conferentie in Den Haag.

De Amerikaanse miljonair Carnegie vond dat de vredesconferenties in een stijlvol gebouw gehouden moesten worden en schonk 's-Gravenhage het Vredespaleis. De eerste steen werd gelegd na afloop van de tweede Vredesconferentie in 1907.

Met de vredelievende Tsaar liep het slecht af. Hij werd in 1918 tijdens de revolutie in Rusland door aanhangers van Lenin vermoord.

Moge dit geschiedenislesje ons eraan herinneren dat we niet alle Russen over één kam mogen scheren. Ook nu zijn veel Russen ongewild slachtoffer van de oorlog tegen Oekraïne.

Onze vijanden zijn vaak onze beste leermeesters.

Zo kunnen wij van Poetin leren wat er misgaat als iemand zich terugtrekt in een cocon en van daaruit alles in het werk stelt de wereld naar eigen hand te zetten. Herkennen we dit verschijnsel in onze samenleving?

En misschien ook wel in ons zelf?

Religies roepen ons op om uit onze cocon te kruipen, verbinding met de ander te zoeken en liefdevol te reageren op dat wat ons toevalt. Enkele voorbeelden:

De Koran pleit voor het nastreven van zowel innerlijke vrede als vrede met mensen, dieren en de natuurlijke omgeving waarin we leven.

De Bijbel roept ons op onze vijanden lief te hebben.

De Bhagavad-Gita leert ons dat Krishna de weldoener en vriend is van alle wezens. Wanneer alle mensen dit beseffen en daar naar leven zal er vrede zijn.

De Bijbel roept ons op onze naastenliefde te tonen door méér te geven dan van ons gevraagd wordt. Als iemand je vraagt één kilometer mee te lopen,

loop er dan twee mee.
Keer iemand die jou
op de rechter wang
slaat, ook de linker
toe. Bid voor je vijan-
den.

Het Vrederijk waar
heilige geschriften
naar verwijzen daalt
niet uit de hemel neer
maar wordt ervaren en
gevestigd waar men-
sen aandachtig, zonder
te oordelen en met een
ontvankelijk hart naar
elkaar luisteren. Niet

alleen met de oren maar vooral met het hart.

Een luisteren dat dieper reikt dan de woorden die gesproken worden.

Richt je aandacht op de bron waar de woorden vandaan komen: Vreugde, Verdriet, Trauma's, Angst, Woede, Wanhoop, Teleurstelling.

Laten we bidden voor vrede, onze verantwoordelijkheid nemen als vrede-
stichters en ons oefenen in naastenliefde. Niet alleen met betrekking tot
onze vrienden, maar juist ook voor onze vijanden. Zij zijn onze beste leer-
meesters.

Tot slot een paar raadgevingen van
vredestichters:

Jezus: Heb je vijanden lief en zegen
wie je vervloeken.

Desmond Tutu: Als je vrede wilt dan
praat je niet met je vrienden maar
met je vijanden.

Gandhi: Zoals een mens zijn eigen
natuur verandert, zo verandert ook
de houding van de wereld ten op-
zichte van deze mens. Dit is het
opperste goddelijke mysterie. Een
wonderbaarlijk iets is het en het is de
bron van ons geluk. We hoeven niet
te wachten om te zien wat anderen
doen.

Quaker United Nations Summer School -

Een Waardevolle Ervaring

Door Jarnick Vitters

Eerder deze zomer had ik de kans om deel te nemen aan de Quaker United Nations Summer School (QUNSS). De zomerschool, jaarlijks georganiseerd door de Quaker United Nations Office (QUNO), biedt jonge mensen/jongeren de mogelijkheid om kennis te maken met het werk van Quakers op internationaal niveau. Daarnaast leren de deelnemers uitgebreid over de Verenigde Naties en belangrijke thema's als Vrede, Ontwapening, Mensenrechten, Migratie, Duurzame en Rechtvaardige systemen en Klimaatverandering. Dit jaar vond de zomerschool opnieuw online plaats. Zoom zorgde er uiteindelijk voor dat zo'n 29 deelnemers van over de hele wereld elkaar konden ontmoeten. Het was een interessante ervaring om door middel van de zomerschool meer te leren over multilaterale organisaties, de Verenigde Naties en QUNO zelf. Het was waardevol om kennis te maken met onder andere diplomaten, experts op het gebied van klimaatverandering, vrede, mensenrechten en economische systemen en natuurlijk de QUNO-Staf zelf. De zomerschool heeft me ook veel nieuwe internationale vriendschappen opgeleverd. Met een paar mensen heb ik nu nog dagelijks (online) contact. Een deelnemer uit Duitsland is inmiddels een keer bij ons thuis op bezoek geweest.

Eén van de thema's die behandeld werd, was geconcentreerd op mensenrechten en vluchtelingen. Hierbij leerden we allereerst over de 'United Nations Human Rights System' en maakten we nader kennis met de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, de Universele Periodieke Doorlichting en de VN-verdragsorganen. Hoewel ik het erg interessant vond om te leren over deze onderwerpen, merkte ik dat het voor mij nog enigszins lastig was om alles goed te begrijpen en te onthouden. Gelukkig werd het al gauw duidelijker, ook omdat vertegenwoordigers op het gebied van 'Mensen Rechten en Vluchtelingen' onze vragen uitgebreid beantwoordden. Enorm nuttig en leuk was bijvoorbeeld de 'Jamboard' (een digitaal whiteboard) waarop we onze vragen en opmerkingen konden plaatsen. De Jamboard zorgde op deze manier voor een actieve interactie tussen deelnemers onderling en tussen de deelnemers met de experts en QUNO-Staf. Leerzaam was bovendien de presentatie over het internationale

migratiebeleid. De presentatie besteedde onder andere aandacht aan gewelddadige pushbacks en het bijbehorende afschrikkingsbeleid tegenover migranten en asielzoekers. Het ontmantelen van racisme in het wereldwijde migratiebeheer is hiernaast eveneens een belangrijke kwestie die naar voren kwam in de presentatie.

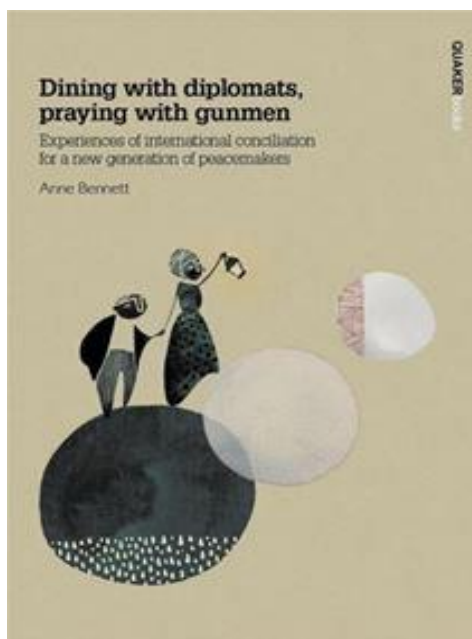
Een ander onderwerp dat voor mij bijzonder interessant was, had betrekking op vrede en ontwapening. Een vertegenwoordiger van WILPF (Women's International League for Peace and Freedom) vertelde over haar ervaringen rondom het pleiten voor vrede en activisme voor bereiken en behouden van vrede. Het doel van de organisatie WILPF is het samenbrengen van vrouwen om te werken voor vrede en sociale gelijkheid. De informatie over 'explosieve wapens in dichtbevolkte gebieden' was tegelijkertijd erg interessant en aangrijpend. Deze explosieve wapens (in dichtbevolkte gebieden) zijn nog veel schadelijker en vernietigender dan andere wapens en hebben vrijwel altijd een groot aantal burgerslachtoffers tot gevolg. Burgers maken dan maar liefst 90% deel uit van het totale aantal slachtoffers, terwijl ook veel essentiële voorzieningen vernietigd worden. Bij de relatie tussen feminisme en vrede vroeg ik me af hoe de feministische analyse de dienstplicht benadert. Hoewel het standpunt over militaire dienstplicht voor vrouwen onder feministen zeer verschillend is, is het duidelijk dat pacifistische feministen tegen dienstplicht voor iedereen zijn.

Heel waardevol was echter ook de onderhandelingsoefening die we deden. Samen met een paar andere mensen kreeg ik de rol als vertegenwoordiger van het fictieve Afrikaanse land Vara. Vara is een land met 16 miljoen inwoners en is relatief welvarend naar de maatstaven van de regio. De enige mogelijkheid voor toegang tot schoon water voor Vara ligt in het zuiden van het land aan de grens met het eveneens fictieve Niro. Hoewel Vara en Niro al gedurende een lange tijd met politieke conflicten met elkaar hebben, loopt de spanning door het conflict om toegang tot water enorm hoog op. Een korte uitsnede uit de opgave luidt dan ook: 'Het is urgent voor de regering van Vara om goed functionerend en duurzaam de toegang tot water terug te krijgen. Het is belangrijk om een einde te maken aan de gewelddadige uitbarstingen aan de grens van het land met Niro en om zijn grondgebied te

beschermen. De regering is vooral bezorgd dat, tenzij de betrekkingen tussen Vara en Niro verbeteren, dat het conflict in de toekomst zal verergeren naarmate de klimaatverandering blijft verschuiven en de levensomstandigheden in beide landen verslechteren.’ Wat de oefening nog moeilijker maakte was het probleem dat we van tevoren niet veel informatie hadden over het andere land Niro. Uiteindelijk slaagden we er wel in de onderhandeling over het conflict zo goed mogelijk af te sluiten. Na afloop van de oefening kregen we te horen dat de landen Vara en Niro gebaseerd waren op Israël en Palestina. Bijzonder leerzaam was dat we ons bij deze oefening moesten proberen te verplaatsen in de vertegenwoordigers van de andere partij. Dit is waarschijnlijk heel nuttig bij het verminderen en oplossen van echte conflicten. Het is veel eenvoudiger een conflict op te lossen, wanneer je echt aandacht besteedt aan de motieven van ‘de tegenstander’.

Een ander thema dat tijdens de zomerschool uitgebreid aan bod kwam, was een van de grootste problemen van onze tijd - klimaatverandering en de rol van de mens daarbij. Een interessant statement dat bij dit onderwerp werd gemaakt, stelde echter ook dat klimaatverandering (op zichzelf) niet zozeer de grootste uitdaging voor de mensheid vormt. “Klimaatverandering”, zo werd gezegd, “is een symptoom van een grotere uitdaging, namelijk hoe we duurzaam en rechtvaardig op aarde kunnen leven.” Passend bij dit idee is bijvoorbeeld de door Kate Raworth bedachte ‘Donuteconomie’. De Donuteconomie staat dan ook voor een economisch systeem waarin zowel wordt gestreefd naar sociale voorspoed voor ieder mens als voor eerbiediging van de ecologische grenzen van de Aarde. Dit kwam dan ook terug bij het verwante onderwerp over rechtvaardige en economische systemen. Hierbij werd eveneens ingegaan op de rol van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in relatie tot klimaatverandering. Er werd uitgebreid verteld over het functioneren van de WTO en verschillende economische systemen. Interessant was ook de presentatie

Het boek 'Dineren met diplomaten en bidden met gewapende mannen' door Anne Bennet. Illustraties door Lynn Finnegan

over de verhouding van duurzame en rechtvaardige economische systemen met de spiritualiteit van de Quakers. Centraal staat een economie die de waarde van elk mens en levend wezen erkent. Bij het waarborgen van duurzame en rechtvaardige economische systemen is de samenwerking tussen mensen onmisbaar. Tijdens de zomerschool heb ik ook geleerd dat voedselveiligheid, in relatie met klimaatverandering en duurzaamheid van groot belang is. Boeren kunnen wereldwijd met kleinschalige duurzame landbouw bijvoorbeeld een belangrijke bijdrage leveren aan een rechtvaardige en duurzame wereld. Duurzame landbouw speelt bovendien een relevante rol in de Donuteconomie.

Een van de meest waardevolle momenten van de zomerschool was voor mij echter de ‘stille diplomatie’ waarvan iedereen erg onder de indruk was. ‘Stille diplomatie’ biedt mensen een veilige plaats om open gesprekken te houden, waarbij de deelnemers hun eigen individuele mening kunnen uiten. Waar we normaal gesproken er alles aan willen doen anderen te overtuigen van ons eigen gelijk - zonder daarbij naar de mening van een ander te luisteren - nodigt de ‘stille diplomatie’ ons juist uit tot ‘diepgaand luisteren’. Het is mooi dat deze manier van luisteren mensen ertoe aanzet om ook écht te luisteren naar wat een ander persoon zegt en wat diegene beweegt. Ik denk dat ‘stille diplomatie’ enorm nuttig is bij het daadwerkelijk respecteren van een ander persoon. Bovendien zorgt de ‘stille diplomatie’ ervoor dat we minder stellig vasthouden aan onze eigen beweringen en vooroordelen en ons tegelijkertijd misschien afvragen of we onszelf niet vergissen. Net als een mededeelnemer ook zei, vond ik het geweldig dat de Quaker United Nations Summer School ons meer heeft geleerd over de rol van Quakers bij diplomatie, humanitarisme (sociale bewegingen en vegetarische en veganistische levenswijzen) en multilaterale politiek.

Illustratie van Lynn Finnegan. De (kleine) boeren die zo'n belangrijke rol spelen bij de maatregelen tegen klimaatveranderingen

Vredesgetuigenis in deze tijd van oorlog

Gesprek met Geertje Kerstholt, 7 september 2022

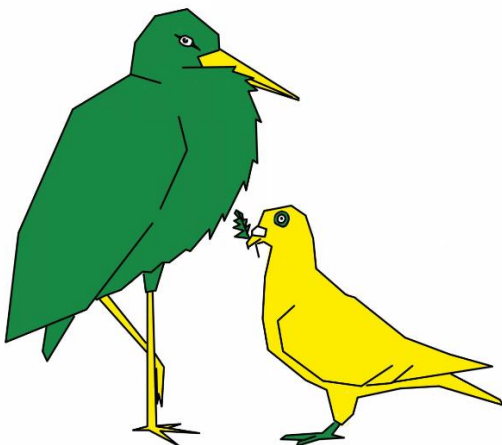
Door Marlies Tjallingii

Hoe is het voor jou in deze tijd van oorlog om met het Vredesgetuigenis om te gaan?

In het nummer van september kwamen er al een aantal reacties op deze vraag. Geertje nodigde zichzelf uit om naar Zwolle te komen om over deze vraag na te denken en uit te wisselen aan onze keukentafel! Dat ging natuurlijk niet alleen over deze vraag, maar ook over onze levensgang. Maar hier gaat het vooral over de ideeën van Geertje. Van beroep kleuterleidster verhuisde ze in 1964 naar Genève om bij de internationale kleuterschool van CERN (internationaal centrum voor nucleair onderzoek) te gaan werken. De kinderen op de internationale kleuterschool kwamen uit Oekraïne en Wit Rusland, o.a. uit Tsjernobyl. Dat maakt dat zij nu ook zo'n grote betrokkenheid voelt met Oekraïne. Na uitbreiding van de school met 120 kinderen, werd ze daar directrice. Het was een school, met veel nationaliteiten. Daarna besloot ze met lokale maatschappelijk georiënteerde organisaties te gaan werken. Ze ontmoette de Quakers en nam deel aan diverse activiteiten van Vredesorganisaties, zowel in binnen- als buitenland.

In 2000 kwam Geertje naar Nederland en streek in Den Haag neer. In Genève heeft ze veel genetwerkt met allerlei organisaties en mensen. Ze is nog steeds een netwerker! Geertje is actief met het Haagse vredesinitiatief, dat de veertig dagen voor Pasen 40 dagen lang elke dag demonstreerde voor de Russische Ambassade voor vrede in Oekraïne. Dit initiatief is overgenomen door andere mensen. Nu nog staat Geertje elke maandag van 12 tot 13

HAAGS VREDES

INITIATIEF

met de mensen van het Haags Vredes Initiatief bij de Oekraïense vlag voor de Russische Ambassade. Ook is ze nog steeds betrokken bij de “Grootouders voor het Klimaat”. De prangende vraag is: hoe ga ik om met het pacifisme? Wat doe je als je land wordt binnen gevallen, zoals dat in Oekraïne gebeurde op 24 februari 2022? Geertje kreeg die vraag van een voorbijganger: ”Stonden jullie hier ook voor de Palestijnen, Syriërs, toen de Krim werd ingenomen?” Er was op dat

demonstratie Haags Vredesinitiatief

moment geen antwoord. Later bedacht ze dat Quakers wel de Palestijnen steunen via het werk dat wij deden en doen in Palestina. Geertje vertelt over de workshops die ze gedaan heeft met Joana Macy over “Wanhoop en Bekrachtiging in de nucleaire eeuw”. Die workshops hebben geholpen om ’s nachts niet wakker te liggen over de situatie in de wereld. Ook werkte ze zelf met groepen in Zwitserland en Duitsland met deze ongemakkelijke vragen. Geertje heeft vragen over haar pacifisme. Kan ik pacifist blijven als ik me zo verdeeld voel? Ze komt tot de conclusie dat ze het eens is met militaire steun aan Oekraïne, een land dat zonder oorlogsverklaring van Rusland is binnengevallen. Rusland overschrijdt hiermee het oorlogsrecht in alle opzichten. Ik (Geertje) kan het alleen maar mee eens zijn met de militaire steun voor Oekraïne, met de levering van wapens. We zouden bv. meer met militairen en andersdenkenden het gesprek moeten aangaan, en doorgaan met “Aan Vrede moet je bouwen”

Naschrift van Marlies Tjallingii

Ik zag een interview met Jeffrey Sachs. die al meer dan 30 jaar de geschiedenis met betrekking tot Rusland en China volgt.

Bron: <https://www.youtube.com/watch?v=wmOePNsNfw0>.

Hoe hebben we zelf de oorlog mee gecreëerd? Wij zijn in het westen ‘overbewapend’. Als je wereldwijd kijkt hoeveel we investeren in wapens, dan is de VS een van de grootste investeerders in wapens.

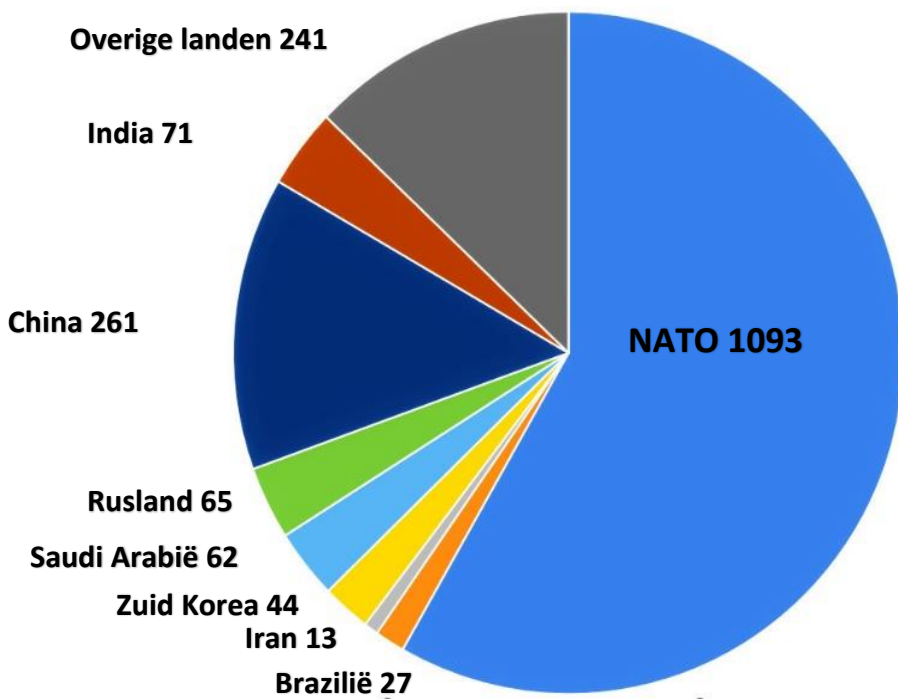
Nu ik dit zo schrijf, denk ik: hoe hebben we het voor elkaar gekregen om zoveel wapens te produceren en zoveel armoede in de wereld te laten

gebeuren? Waarom accepteren we dat er zo 'n grote ongelijkheid is? Wat zijn de beweegredenen hier voor? Economische krachten en arrogantie die we hebben; Jeffrey Sachs zegt: de VS heeft maar 4,2 % van de wereld bevolking, maar wil militair bewijzen dat ze de sterksten zijn. Hoe zou het zijn om China en Rusland te erkennen en ook een eerlijke plek in de wereld te gunnen? Zouden ze die plek ook eerlijk kunnen innemen en andere landen met rust kunnen laten? Dat hebben de VS ook niet gedaan. Hoe kunnen we als pacifisten hier een rol in spelen?

demonstratie Haags Vredesinitiatief

Militaire uitgaven in miljarden US dollars 2019

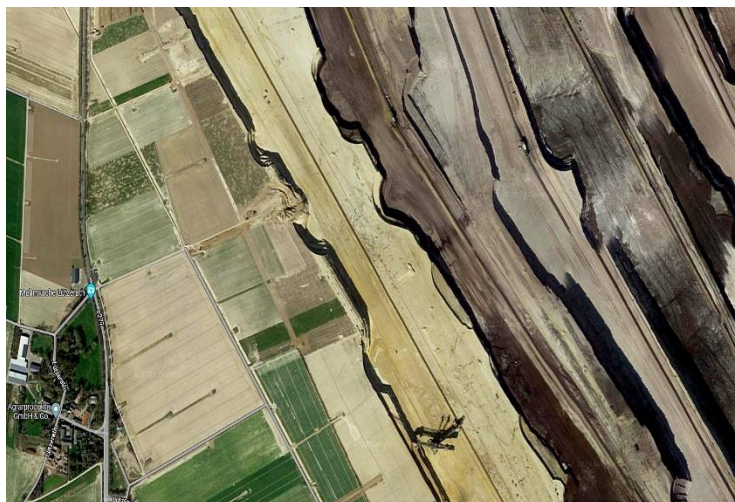

Op bezoek bij de bruinkoolmijn in Lützerath

Door Mieke van Opheusden

Laatst belde ik Frits ter Kuile. Frits woont in het Jeannette Noëlhuis, en organiseert een bezoek aan het actiekamp bij een bruinkoolmijn in Duitsland. Ik ben nog niet eerder met Frits op pad geweest, dus een huisgenoot gaf mij zijn nummer en ik bel hem op. ‘Ha, Mieke, ik miste je stukje in de Vriendenkring!’ riep hij enthousiast door de telefoon toen hij opnam. Ik was even van mijn a propos, maar hij heeft natuurlijk gelijk. Ik heb al lang niet meer voor de Vriendenkring geschreven. Dus Frits, deze is speciaal voor jou!

We zijn op weg naar Lützerath, een klein dorpje 40 km ten Westen van Keulen en Düsseldorf in Duitsland. Het is een zogenaamde ‘spookstad’, want het land in de omgeving wordt opgekocht door het mijnbedrijf RWE. Verder is het er verre van uitgestorven, want klimaat-activisten hebben er letterlijk een heel nieuw dorp gebouwd om het uitbreiden van de mijn te stoppen. Het ziet er niet uit zoals je bij een dorp zou verwachten. De mensen hebben boomhutten gebouwd, waar ze in

kunnen klimmen als de politie komt om te ont-ruimen. En eigenlijk is alles zelfgebouwd, op een paar grote boerderij-schuren na. Er is een receptie, gaarkeuken, een grote centrale tent voor de vergaderingen, een relaxtent met een piano en een vuurplek en zelfs een fietsen-werkplaats. En dan natuurlijk de hutjes voor bezoekers die een slaap-plekje zoeken, zoals wij.

draken van machines in de bruinkoolmijn

Zowel de mijn als het klimaatdorp zijn overweldigend. De bruinkoolmijn is overweldigend groot, en overweldigend lelijk. Het is onmogelijk om in één blik de hele mijn te overzien. Enorme draken van machines staan in het midden rondjes te draaien en zand te scheppen. Er zijn al 40 dorpjes in de mijn verdwenen. (in heel Duitsland 300 dorpen). Er is alleen nog maar een gat. Het is alsof de aarde een wond heeft, de kloof in de aarde is als een snee in mijn huid. Bruinkool is een laagwaardige energiebron, het is relatief vervuilend en levert weinig energie op. Om die reden zijn in veel landen de bruinkoolmijnen al gesloten. Ik wist natuurlijk al lang dat onze elektriciteit nog steeds gedeeltelijk uit kolen komt, maar het grijpt me aan om het met eigen ogen te zien. Wanneer is het nou eens genoeg? Waarom nog verder uitbreiden terwijl we al weten dat we ermee moeten stoppen? Hoe voelt het als het dorp waar je geboren en opgegroeid bent is veranderd in een groot gat?

Ook het klimaatdorp is, op een heel andere manier, overweldigend. Als we aankomen regent het. Iedereen zit te kleumen in hun hutjes en tentjes, sommige mensen werken zwijgend in de keuken of hakken hout. Mensen groeten ons vriendelijk en laten ons verder met rust. We gaan naar de ontvangsttent om op te warmen met een kopje thee. Hoe laat stopt het met regenen?, vraag ik de gastenpersoon. ‘Woensdag’, zegt hij droogjes. Ik begin te beseffen hoe uitputtend het is om hier

Klimaatdorp: op de vlag: 'Atomkraft nein danke' op het spandoek: 'Wir haben uns ein Denkmal gebaut' (We hebben voor onszelf een monument gebouwd)

permanent te wonen, en in de bomen te leven. We lopen door het kamp op zoek naar een slaapplekje. We stappen een voor een de hutjes binnen, en waar niet al een slaapzak ligt, is dus plek. De boomhutten gaan we toch maar niet in. Die zijn meer dan 10 meter hoog, en kun je alleen maar bereiken door langs een touw omhoog te klimmen.

Frits' humeur is niet kapot te krijgen. 'We gaan een vuurtje stoken in de tent!' stelt hij enthousiast voor. Het is eigenlijk meer een groot gespannen zeil dan een tent en na een half uur flink wapperen en prutsen krijgen we het vuur zowaar min of meer rookvrij. Ik voel dat ik na al dat gekleum eindelijk weer wat begin te ontspannen. De regen die op het tentzeil drupt verdampt onmiddellijk weer van de warmte. Het is een magisch gezicht.

Een voor een komen de bewoners van het kamp hun hutjes uit en scharen zich om ons vuurtje heen. Er ontstaan interessante gesprekken, over geweld en geweldloosheid, veganisme, en de onderdrukking van de Koerden in Turkije. Het wordt me duidelijk dat er heel verschillende mensen in het kamp zijn. Sommigen wonen in de buurt en willen simpelweg niet dat hun dorp wordt opgegeten door de bruinkoolmijn. Anderen zijn vooral bezig met het klimaat en weer anderen gaat het meer om het onrechtvaardige machtsverschil tussen het mijnbedrijf RWE en de mensen die hier wonen. Samen proberen ze hier met hun aanwezigheid een statement te maken, en een alternatieve manier van leven voor te leven. Ik heb bewondering voor deze mensen, die nu de wintermaanden tegemoet gaan. Ik wens ze alle goeds!

“Jullie zijn mijn broer en zus”

Ibrahim uit Turkije logeerde vier maanden bij Joke en Harm in Bennekom

Interview in : het blad van TakeCareBnB.

**Refugee
HomeNL**

Cadeaus bij kaarslicht

Joke en Harm horen via via over TakeCareBnB. Ze besluiten zich aan te melden. Na het matchingsproces komt Ibrahim bij hen wonen. Al snel ontwikkelen ze een routine. Na het ontbijt geeft Joke Ibrahim Nederlandse les en gaan ze wandelen, boodschappen doen, naar de markt of spelletjes spelen. Ibrahim had al een groot netwerk van vrienden die hij nog kent uit Turkije of ontmoet heeft in het azc. In het weekend is hij daarom vaak in bijvoorbeeld Amsterdam. Joke en Ibrahim zijn beiden grote fans van muziek, en geven elkaar regelmatig tips. Rondom de feestdagen is het extra gezellig en delen ze in het kaarslicht cadeaus uit.

Kinderen opeten

Ibrahim spreekt geen Engels of Nederlands, dus communiceert hij met Joke en Harm via Google Translate. Dat dat niet altijd even goed werkt, blijkt als Harm en Joke terugkomen van een etentje bij de dochter van Harm. Ze krijgen een appje van Ibrahim of het gezellig was “om de kinderen op te eten.” Daar lachen ze vervolgens allemaal hartelijk om. Natuurlijk zijn er ook moeilijke momenten. Ibrahim woont een tijd lang zonder zijn familie in Nederland. Hij spreekt zijn kinderen alleen via WhatsApp. De angst en onzekerheid waarin hij leeft in de periode tussen de toekenning van zijn gezinshereniging en het moment waarop zijn familie er daadwerkelijk is, komt hard aan bij Joke. Ze leeft erg met hem mee. Inmiddels is het Ibrahim gelukt om gezinshereniging te krijgen en is zijn familie naar Nederland gekomen.

Jullie zijn mijn broer en zus

Joke, Harm en Ibrahim leren veel dingen van elkaar.

Kleine dingen, zoals yoghurt door het warme eten roeren. Maar ook grotere dingen, over vriendschappen en gastvrijheid. Ibrahim is erg tolerant.

Voor hem zijn God en Allah gelijk. Liefde vindt hij het belangrijkste. Hij is galant en behulpzaam. Hij springt zo op als hij je iets zwaars ziet tillen. Het is leerzaam om naar elkaars gewoonten te kijken. Zo kun je bijvoorbeeld leren dat buitenlanders veel gastvrijer zijn dan de meeste Nederlanders. De hele buurt is bij het logeren betrokken. Zo vraagt de buurvrouw of ze een buitenlander in huis hebben. Joke weet niet zo goed wat de buurvrouw daarop wil gaan zeggen. Blijkt dat ze veel meubels over heeft en zich afvraagt of Ibrahim deze wil hebben. Joke en Ibrahim zijn erg blij met het aanbod, maar kunnen de meubels zelf niet opslaan. Ze kunnen uiteindelijk tijdelijk terecht in de garage van weer een andere buurvrouw.

Takecarebnb

Zonder zijwieltjes

Het dierbaarste moment voor Joke? Elke keer als Ibrahim stralend naar beneden komt omdat hij een filmpje krijgt van zijn dochter en familie. Bijvoorbeeld wanneer zijn dochter kan fietsen zonder zijwieltjes. Het meisje (6) heeft

Harm en Joke één keer ontmoet, bij Joke en Harm thuis. Ze speelt met het speelgoed van Joke en Harms kleinkinderen. Na de gezinshereniging zien ze elkaar weer in het azc. Als Ibrahim's dochter Joke ziet, roept ze "Oma, oma!" Dat ze deel uitmaken van de familie vindt ook Ibrahim: "Jullie zijn mijn broer en zus," zegt hij. Inmiddels is de familie van Ibrahim gearriveerd en hebben ze een eigen huis. Of Joke, Harm en Ibrahim na het logeren nog contact met elkaar hebben? Jazeker, ze appen elkaar nog zo'n twee keer per week. Joke blijft betrokken bij de familie, en wil mede door haar ervaring als leerkracht graag helpen met het zoeken van een school voor de dochter van Ibrahim.

* De mensen op deze foto's zijn niet Joke, Harm en Ibrahim.

“Slaap jý ook slecht van de oorlog?”

Door Marlies Tjallingii

Dit was de titel van de bijeenkomst in de Doopsgezinde en Remonstrantse Kerk in Zwolle op 19 september, tijdens de Vredesweek. Het ging voor de inleiders en de deelnemers om de worsteling met het pacifisme en het vredesgetuigenis.

het 'panel' van links naar rechts: Daan Savert, Marlies Tjallingii, Fulco van Hulst, Jan Groot

We zijn met ongeveer 20 deelnemers en drie inleiders: Fulco van Hulst dominee bij de Doopsgezinden en Remonstranten in Deventer, Jan Groot, Dominicaans theoloog na zijn kloosterlingen tijd, nu getrouwd nog steeds verbonden aan de Dominicanen kerk in Zwolle, en Daan Savert opgeleid als protestants theoloog en nu lid van de Catholic Worker en het Jeanet Noël huis in Amsterdam.

We horen bevlogen bijdragen en ik mag het gesprek leiden.

Hoe houden we ons vredesgetuigenis/pacifisme levend?

Hoe staan we in de wereld, nu met de oorlog in Oekraïne zo dichtbij?

Wat vinden we van de wapenleveranties aan Oekraïne?

Ik citeer een paar alinea's uit de bijdragen die we hebben gehoord. Mocht je de volledige bijdragen willen lezen, dan mag je die vragen bij mij.

Fulco van Hulst zegt na zijn felle en betrokken betoog over dat we ons niet kunnen beroepen op de oproep van Jezus: *Heb je vijanden lief.*

Citaat: “De oorlog daar is puinhoop. En uiteindelijk vind ik dat de kerk/kerken zich met dat aspect ook helemaal niet bezig moeten houden. De kerken hebben een andere opdracht. Waarom ik mij er toch over uitlaat, dat is mede omdat ik meen dat er in de discussie onjuist argumenten naar voren worden gebracht, zoals de verwijzing naar de uitspraak “*Heb uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen.*” Waarom niet: “*Heb degenen lief die het bloed aan de handen kleeft omdat ze kinderen en vrouwen hebben verdedigd. Bidt voor degenen 's nachts bezocht worden in hun dromen door de gezichten*

van de soldaten die ze doodden om het leven van hun eigen kinderen te redden. Bidt dat de harten van de Russische moeders, die hun zonen hebben moeten afstaan aan Poetins oorlogsmachine niet voor eeuwig versteend zullen blijven.”

Met de boodschap: *“Heb je vijand lief.”* kun je jezelf voor de spiegel met rechte rug aankijken, maar we kunnen met die boodschap in Oekraïne niet aankomen. Ik heb diep respect voor de doopsgezinde zusters en broeders in Oekraïne die wel degelijk vanuit die boodschap proberen te blijven leven. Maar de enigen die het morele recht hebben om die keuze uit te dragen zijn zij die in de frontlinie staan. Ons rest niet anders dan voor ze bidden, dat God hen nabij en genadig mag zijn – ongeacht de keuze die zij in hun situatie maken. En misschien moeten we wel bidden dat er een aantal zijn die een andere keuze maken dan onze Oekraïense zusters en broeders, dat er mensen zijn die de moed hebben om de wapens op te nemen, zodat ook onze doopsgezinde zusters en broeders een kans hebben deze oorlog te overleven.” Einde citaat. Een link naar een volledig artikel van Fulco:

<https://www.remonstranten.nl/adrem/jaargang-2022/september-2022/vredestheologie-in-tijd-van-oorlog/>

Jan Groot houdt een betrokken betoog. Ook hij worstelt met het leveren van wapens en het niet hebben van een alternatief.

Citaat: “President Zelensky zegt herhaaldelijk: *‘zij zullen ons doden, maar zij zullen zelf ook sterven’*.”

Dat is de hopeloze logica van een voortgaande oorlog: dood en verderf worden met dood en verderf bestreden, in de hoop dat de tegenstander niet langer bereid of in staat is de noodzakelijke offers te brengen. Dan is het neerleggen van de wapens als een nederlaag, die beide partijen proberen te voorkomen. Die hopeloze logica moet doorbroken worden. Hoe dat precies moet weet ik niet. Er is met een Engels understatement altijd *‘the complexity of real life’*. Wél weet ik vanuit het christelijk geloof dat elke vrede berust op a. Eerbied voor de menselijke waardigheid; b. Op het besef dat alle mensen elkaars broeders en zusters zijn.

Daarom is het verlies van mensenlevens aan *beide* kanten een gruwelijk gegeven. De menselijkheid, en het besef elkaars broeders en zuster te zijn, moeten weer leidend worden. Dat zijn ferme geloofsidealens, die altijd weer – lange weg –vertaald moeten worden naar de complexe realiteit van onze onvolmaakte wereld. Maar zonder dit soort principes, idealen zou er meer barbarij en meer tirannie zijn.

Veel Quakers lezen “’n Korrel Zout” het blad van het Jeanet Noëlhuis, waarin zoals Daan Savert aan geeft het artikel staat waarop hij zijn verhaal

baseert. Je kunt het blad integraal vinden op de website van het Jeanet Noelhuis. Het artikel is geschreven op basis van gesprekken en ook de worsteling van de gemeenschap.

Titel van het artikel: **Oorlog is de ultieme mislukking van Christus' wet van liefde.**

Citaat: “Als Catholic Worker en bovenal broers en zussen van de menselijke familie betreuren we alle geweld. We gruwen van het geweld dat het Russische leger in Oekraïne pleegt en dat in naam van het christendom wordt gelegitimeerd door het Kremlin. Ons hart gaat uit naar de vele slachtoffers van deze inval. We realiseren ons dat we vanuit een comfortabele positie schrijven, en onszelf niet kennen in een situatie van oorlog. ... We realiseren ons ook dat we geen buitenstaanders zijn in deze oorlog, die een voorgeschiedenis heeft waarin het Westen en de NAVO ook een rol spelen. Zo zijn we ook geen buitenstaanders bij zovele andere oorlogen die op dit moment gevoerd worden. We denken bijvoorbeeld aan Jemen, waar een ernstige hongersnood heerst door een conflict waarin Saoedi Arabië een belangrijke rol speelt. Saoedi Arabië, waar wij via onze afname van olie mee verbonden zijn.

Jezus leert ons naar de balk in ons eigen oog te kijken. Daarom spreken we uit dat we berouw hebben van ons aandeel in deze oorlog; vanwege onze honger naar fossiele brandstoffen die het ons belet om handel met Rusland te stoppen zonder zelf daar iets van te voelen; onze hang naar controle en invloed als EU en NAVO; het gemak waarmee we oorlogsretoriek overnemen en eenzijdige analyses aannemen; onze op winst beluste wapenindustrie die gewapende conflicten constant nodig heeft en voedt; en ons onvermogen elk medemens als familie te zien”.

Link naar het artikel in 'n Korrel Zout: <https://korrelzout.noelhuis.nl/article/34.1/oorlog-is-de-ultieme-mislukking-van-christus-wet-van-liefde/>

Er is een betrokken nagesprek. Of we beter slapen die nacht is de vraag. We hebben veel stof tot nadenken en misschien meer vragen dan antwoorden.

De Vrede Beoefenen,

Discipline en praktijk

door Pamela Haines, 2012, Vertaling Frieda Oudakker

Pamela Haines is een actief lid van de Maandvergadering van Philadelphia. Zij woont daar al lange tijd met haar echtgenoot. Zij leiden een huishouden met een uitgebreide familie.

Beroepsmatig werkt zij in buurtwerk, de kinderopvang en met mensen die zijn vastgelopen in hun leven.

Bij de Philadelphia Yearly Meeting geeft zij workshops over geloof, economie en investeringen. Zij leidt juniorgroepen op de Algemene Vergaderingen van de Vrienden, zij onderhoudt persoonlijke contacten met mensen in Nicaragua en Polen en deed trauma healing werk in Uganda en Indonesie.

Inleiding

Mensen bereiden zich voor op oorlog door naar trainingskampen te gaan. Ze worden uitgedaagd om dingen te doen die ze nooit eerder hebben gedaan, om spieren te gebruiken waarvan ze niet wisten dat ze die hadden. Soms vragen zij zich af of het al die pijn en strijd waard is. Maar ze komen er beter voorbereid om de oorlog onder ogen te zien uit tevoorschijn. Hoe zou het zijn om dezelfde intentie, oefening en even hard werken te stoppen in het leren van vaardigheden die nodig zijn voor de vrede?

Het is in toenemende mate moeilijk in deze tijd tot vrede te komen. De samenleving bereid ons er niet op voor om het werk te doen dat ons daar gezamenlijk verder in brengt.

Deze tijd schreeuwt om moed, actie, en diepe, diepe liefde. We hebben een leger van geweldloze strijders nodig om ons naar die nieuwe tijd te leiden. Mogelijk zijn de belangrijkste vaardigheden om te ontwikkelen, die van geweldloze actie en geweldloos leven. Nieuwe vaardigheden aanleren is moeilijk. Oefening daarvan zou onszelf, onze gemeenschap en de wereld kunnen transformeren.

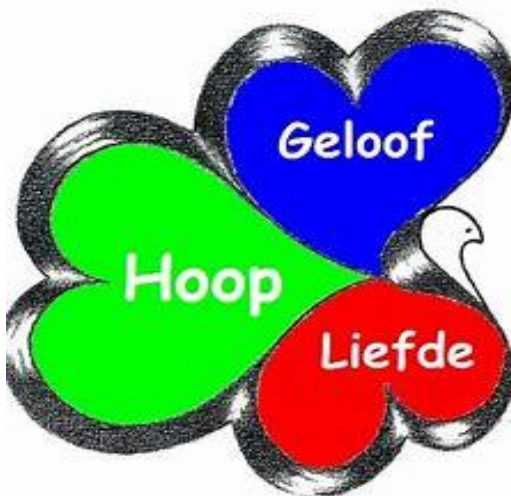
Hieronder staan een aantal van de praktische vaardigheden die we nodig hebben. Disciplines die we zullen moeten opbouwen.

We hebben goed ontwikkelde vredesspieren nodig voor zo'n proces van transformatie. Een deel van dit werk vraagt individuele actie, en een deel kunnen we in verbinding met anderen doen. Daardoor leren we vaardigheden te delen, elkaar aan te moedigen om te oefenen en zo samen uit te groeien tot een echte macht voor vrede en gerechtigheid. Ik nodig iedereen uit deel te nemen aan deze training.

1. Een discipline van hoop

Dat is het eerste wat in mij opkomt. Het is natuurlijk makkelijk om een voorstander van hoop te zijn. Wie is er niet blij met dat verwachtingsvolle gevoel. Wie geeft daar niet de voorkeur aan boven wanhoop? We verwelkomen het vreugdevol als het in ons opkomt en betreuren het vertrek ervan. Maar de discipline van hoop beoefenen vraagt nog iets heel anders. Het vraagt het steeds terugkerende besluit om ons af te stemmen op de goedheid van de werkelijkheid, ongeacht alle redenen tot wanhoop. Veel van die redenen tot wanhoop omringen ons en eisen onze aandacht op. Maar wij kunnen kiezen waar we onze aandacht op richten. Ik voel me gesteund door de persoon die mij erop wees dat wanhoop een belediging van de toekomst is. Als ik denk over de meest wezenlijke tekorten van vandaag de dag, kon hoop wel eens datgene zijn wat het meest kritiek is en het minst voorradig. Degenen die willen deelnemen aan een nieuw tijdperk zullen zich stevig in hoop gegrond moeten hebben.

Het is een training. Het houdt in toegang hebben tot perspectieven en informatie die niet beschikbaar is in de gebruikelijke media.

Het betekent spreken over zaken die hoop geven. In mijn blog 'Leven in deze wereld' heb ik de discipline op mij genomen om iedere maand iets te schrijven dat mijn hoop voedt. Ik hoor van mensen dat zij door mijn teksten scrollen naar deze hoopvolle zaken. Soms moet ik mijn hersenen ervoor kraken, of grondig onderzoek doen. Ik probeer steeds dit doel te bereiken en vier tekenen te vinden, die lokale, nationale en globale gebieden bestrijken, die mij serieus hoop geven voor deze wereld.

Onze keuze voor hoop beïnvloedt onze kijk op de wereld en houdt ons in onze kracht, ongeacht de grootte van de zaken waar we ons toe moeten verhouden. We kunnen ons nog steeds mismoedig en wanhopig voelen, maar het wordt iets om te constateren en ons toe te verhouden, in plaats van erin te blijven hangen. Het wordt iets wat níet nú onze relaties of keuzes bepaalt. We kunnen soms zelfs toegeven aan een aanval van hopeloosheid, terwijl het besluit hoopvol te blijven de rots blijft waarop we standhouden.

Aandacht voor dankbaarheid is een ander aspect van deze discipline. Gelegenheden in overvloed om dankbaarheid te beoefenen. Bijvoorbeeld zo maar even stoppen om een gebedje van dankbaarheid uit te spreken voor kleine dingen in ons leven: een bloem, de zon. Of iemand te vertellen waarom we blij zijn met haar bestaan in ons leven. Of we kunnen iets gerichts doen: ik ken iemand die iedere ochtend voor de spiegel gaat staan om zich te herinneren aan zaken in hemzelf of de wereld waar hij blij mee is. Hij spreekt ze hardop uit, zodat hij niet zo snel 'omvalt' als hij ontmoedigd wordt in zijn werk dat niet zo eenvoudig is.

Als we ons in hoopvolle situaties bevinden kunnen we daarop verder bouwen. We kunnen ons proberen te herinneren om onze batterijen ermee op te laden. Een andere keer gebruiken we het om onze 'spieren' te trainen zodat we steeds weerbaarder te worden. Een onbedorven stukje natuur kan mij beemoedigen. De kunst is om dat op te rekken naar hoop voor de natuur in de stad of op andere plaatsten waar de natuur verkracht en misbruikt wordt. Knuffelen met een lieve kleine baby kan mij bewust maken van de

Dankbaarheid

Als we ons in hoopvolle situaties bevinden kunnen we daarop verder bouwen. We kunnen ons proberen te herinneren om onze batterijen ermee op te laden. Een andere keer gebruiken we het om onze 'spieren' te trainen zodat we steeds weerbaarder te worden. Een onbedorven stukje natuur kan mij beemoedigen. De kunst is om dat op te rekken naar hoop voor de natuur in de stad of op andere plaatsten waar de natuur verkracht en misbruikt wordt. Knuffelen met een lieve kleine baby kan mij bewust maken van de

wezenlijke goedheid van de mensheid. Maar ik bouw sterke vredesspiers op als ik ontspannen en hoopvol blijf bij een huilend kind in totale ellende. Als we hierin vooruitgang boeken merken anderen dat. Hun eerste reactie is niet altijd

waardering voor ons perspectief.

Sommigen zien het als een gouden gelegenheid om een berg van eigen opgebouwde teleurstellingen te spuien! Als

het ons lukt om helder bij ons eigen perspectief te blijven zonder te bezwijken voor de besmetting met hopeloosheid of de drang om te gaan argumenteren om ons gelijk te halen, dan zijn we echt dienstbaar aan een veranderingsproces. Zoals Benjamin Franklin zei: "Een goed luisterend oor kan duizend tongen aan."

'Vorstellingsvermogen is belangrijker dan kennis'

Albert Einstein

Ons het onmogelijke voorstellen

Een ander aspect van deze training is: de vaardigheid doen groeien om ons het onmogelijke voor te stellen. De waarheid van de uitspraak van een vriend verbijsterde mij: het is eenvoudiger om mij het einde van de wereld voor te stellen dan een nieuw economisch systeem. Dat is een dodelijk tekort van ons voorstellingsvermogen! De wereld heeft mensen nodig die hun voorstellingsspiers trainen! We hebben mensen nodig die met immateriële draden nieuwe werkelijkheden weven. Mensen die in staat zijn om te zeggen "Dit is de ECHT", zelfs als niemand om hen heen in staat is het te zien en zich te gedragen naar die realiteit. Het is nodig dat we oefenen om vol vertrouwen, gesterkt door hoop, het onbekende in te stappen.

Een van de geweldigste dingen aan spieren opbouwen is dat we altijd beginnen bij waar we zijn, maar dat ze al oefenende sterker worden. Zelfs als het doel van een zelfverzekerd en onwankelbaar gevoel van hoop over onszelf en de wereld om ons heen buiten ons bereik lijkt te liggen, kunnen we onszelf in die richting bewegen. Stap voor stap vooruit, en iedere dag opnieuw besluiten om het niet op te geven!

Tocht van gerechtigheid, vrede en verzoening

Raad van Kerken in Nederland

Een gemeenschap van 19 christelijke kerken en organisaties in Nederland

Door Karin van den Broeke, Programmaleider Kerk in Actie

Lid executive committee Wereldraad van Kerken

Het zal misschien de vermoeidheid geweest zijn, maar op de laatste dagen van de Assemblee zaten de tranen hoog bij mij. We startten de dag, na een korte gebedsbijeenkomst, met de laatste besluitvorming.

Gedurende de hele Assemblee was het spannend: kunnen we gezamenlijk iets zeggen over de oorlog in Oekraïne? Hoe doen we recht aan al het onrecht dat Palestijnen op dit moment en in toenemende mate in de staat Israël ervaren en hoe verliezen we tegelijkertijd niet uit het oog waarom de staat Israël voor het joodse volk zo belangrijk is en hoe bedreigd zij zich ook vaak voelen? Hoe plaatsen we klimaatverandering hoog op de agenda van de Wereldraad van Kerken?

Te midden van al die grote vragen lukte het om met consensus te besluiten. De boodschap die vanuit de Assemblee de wereld in zou gaan, werd vastgesteld. ‘Kom, volg mij’,

klinkt het aan het begin van de ‘message’.

Jezus die oproept tot een discipelschap dat in de wereld voor verandering zorgt. En iets van de gezamenlijke tocht

tijdens de Assemblee wordt beschreven: ‘Samen in Duitsland horen we wat oorlog aanricht, en over de mogelijkheid van herstel. Luisterend naar het Woord van God, herkennen we onze gezamenlijke roeping. Luisterend en pratend met elkaar, worden we elkaars naasten. Treurend over wat er in de

wereld aan pijn is, horen we elkaars pijn en lijden. Samen werkend, zijn we het eens dat er gezamenlijke actie nodig is. Al vierend, verheugen we ons over elkaars vreugde en hoop. Samen biddend, ontdekken we de rijkdom van onze tradities en de pijn om de scheidslijnen.'

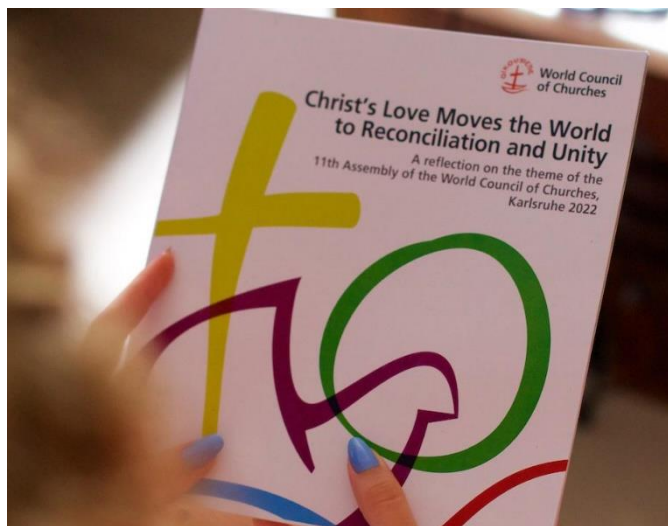
Dienend leiderschap

Een prachtige Assemblee – waarin gezongen, gedanst, gebeden, gehuild, geschreeuwd en omarmd is – komt tot een einde. Dat betekent dat er ook afscheid genomen moet worden. De interim secretaris-generaal, de vice-voorzitters, de voorzitter: ze worden stuk voor stuk bedankt. En bij mij stromen de tranen over mijn wangen als ik nog één keer dr. Agnes Abuom in haar onnavolgbare eigen stijl vooraan in de zaal zie, terwijl de hele zaal staat en klappt. Wat was ik acht jaar geleden blij dat deze Keniaanse vrouw, klein van stuk, maar levend met een groots visioen en met oog voor iedereen, gekozen werd! Nu stond ze daar weer, in alle fragiliteit, na het prachtige leiderschap dat we van haar gezien hebben. Toen ze met dankwoorden toegesproken werd, ging ze op haar knieën. En dus moest ook de secretaris-generaal, om haar te omhelzen, echt door de knieën. Wat een heldhaftige manier,

dacht ik, om de kracht van dienend leiderschap te tonen.

Daarna de slotviering. Nog één keer met een paar duizend mensen onder het reusachtige tentafdak op het plein in Karlsruhe. De vieringen waren alle andere dagen de start geweest. Elke dag opnieuw een mix van kerkelijke

traditie. Vrolijke Spaanstalige liederen naast diepernstig Armeens. De voor onze oren bijzondere Aziatische klanken, naast swingend Swahili. Alle teksten wel vertaald. En in de mix van gebeden komt iedere dag het thema van de Assemblee terug: de liefde van Christus beweegt de wereld tot verzoening en eenheid. Juist binnen het kader van die belijdenis kan de schuldbelijdenis klinken over onze hebzucht, onze jaloezie, onze onverschilligheid.

Ik zie je

Tijdens de slotviering spreekt een man uit de Pacific. Hij neemt ons mee in de wijze van begroeten van de inheemse bevolking waar hij deel van uitmaakt. Voor hem sluit die wijze van begroeten naadloos aan bij de liefde van Christus zoals hij die heeft leren verstaan. Het begroetingsteken zelf gebruiken we niet, ook vanwege alle corona-risico's. Hij vertelt het ons: voorhoofd tegen voorhoofd, neus tegen neus: zo weet je dat je samen van dezelfde levensadem leeft. Daarna kijk je elkaar aan en zeg je tegen elkaar: 'ik zie jou'. De voorganger legt het ons uit: 'ik zie je hélemaal, met je kracht en je strubbelingen, met je gaven en je gebreken'. En hij nodigt ons uit om onze burens te begroeten, met die simpele woorden: 'ik zie je'. Het dóet iets, merk ik. In het contact met diegene die naast me staat en die ik voor het allereerst zie. En later, in het contact met diegene met wie ik ook wel eens een verschil van inzicht heb gehad. 'Ik zie je', zoals we van God belijden dat hij ons werkelijk aanziet. De liefde van Christus beweegt ons tot verzoening en eenheid.

Vertrouwen in de liefde van Christus

De Assemblee roept kerken en alle mensen van goede wil op tot een pelgrimstocht van gerechtigheid, verzoening en eenheid. Vanuit het vertrouwen dat het gaan in de voetstappen van Jezus, van het samen delen van het goede en van de pijn, onrecht verandert. De dagen in Karlsruhe waren weer een prachtig stukje van die weg. We waren met veel Nederlanders. Om me heen heb ik gehoord en gezien hoe ook anderen echt geraakt zijn onderweg. Ik kijk ernaar uit om in de komende jaren ook in Nederland de pelgrimstocht voort te zetten, met mooie inclusieve vieringen, met verhalen van vreugde en verdriet, met vertrouwen in de liefde van Christus. Een tocht van gerechtigheid, vrede en verzoening. Onze samenleving kan die tocht maar wát goed gebruiken.

Let Me Take You by the Hand,

Boekbespreking door Marlies Tjallingii

Jennifer Kavanagh

Let Me Take You by the Hand

True Tales from
London's Streets

Zondag ochtend 21 augustus kijk ik naar De Verwondering met Annemiek Schrijver die in gesprek gaat met straat pastor Hanna Wapenaar. Zij is straat pastor in Amsterdam en rijdt met haar bakfiets en koffie de straten door en luistert naar mensen en praat met hen. Hanna's verhaal raakt aan het boek waarin ik een aantal hoofdstukken heb gelezen over verhalen van mensen levend in de straten van Londen. Het boek: "Let Me Take You by the Hand" van Jennifer Cavanaugh kocht ik in de boekwinkel van Friends House tijdens de Britain Yearly Meeting. Jennifer vertelde iets over haar onderzoek en ik dacht: dat boek wil ik graag mee nemen. Ook denkend aan Irene Peters die zo vaak naar Londen ging om contact te maken met dakloze mensen. Het onderzoek van Jennifer Kavanagh is als het ware een duplicatie van onderzoek dat in 1861 gedaan is door Henry Mayhew over het straatleven in die tijd.

Ze gaat eind 2018 met een aantekenboek en een recorder in haar hand de straat op om te praten met mannen en vrouwen die op straat leven en werken. In 2018 zijn er nog steeds straatvegers en fruit verkopers. Veel mensen zijn afhankelijk van een economie van rotzooi opruimen en hergebruiken. 's Nachts, terwijl gelukkige Londenaren naar hun bed gaan, doen duizenden anderen het met het trottoir. Eten is nog steeds dat wat je in je vingers kunt houden en met minimaal bestek kunt eten, maar in plaats van varkenspoten en hete aardappelen is het eerder een laat op de dag sandwich. Er zijn net zoveel gaarkeukens en goedkope vieze pensions als in 1861. Jennifer refereert voortdurend aan Mayhew's werk, die dit deed zonder de formaliteiten die nu nodig zijn. Ze moet nu steeds vragen om een toestemmingspapier te tekenen, waarin mensen hun naam en adres moeten opgeven, wat maakt dat mensen zich niet veilig voelen. Ze hebben vaak niet de juiste licentie hebben voor wat ze doen en trekken zich dan terug voor een interview. Misschien is deze witte vrouw met een aantrekkelijke glimlach wel een undercover spion van de Immigratie Dienst. Tien pond als vergoeding lijkt een lokaas.

Bedelaars, straatartiesten, kraampjes met een verscheidenheid aan voedsel, kleding en tweedehands goederen, dieven en de sekshandel zijn nog steeds overheersend. De opkomst van de gig-economie, gebaseerd op flexibele, tijdelijke en freelance banen, heeft geleid tot een groot aantal chauffeurs en fietsers, die goederen afleveren en vervoeren, maaltijden en mensen vervoeren, allemaal georganiseerd via smartphones maar in dezelfde straten als de informanten van Mayhew. De gevaren waarmee dit nieuwe personeelsbestand wordt geconfronteerd, zouden ook bekend zijn bij de straatverkopers uit Mayhew's tijd (1861). In termen van middelen zijn de werkhuizen, armenhuizen, krankzinnigengestichten van paupers verdwenen, maar ze zijn vervangen door opvangcentra, dagcentra, hostels en voedselbanken.

Ondanks het werken binnen hedendaagse ethische kaders slaagt Jennifer er in om een aantal meeslepende verhalen te horen. Zo is er Caval, die overdag als levend standbeeld werkt en 's nachts voor Amazon. Hij probeert genoeg geld te verdienen zodat hij terug kan naar Roemenië om zijn architectuurstudie voort te zetten. Verontrustend is het aantal mensen met een vaste kantoorbaan die niettemin verplicht zijn te wachten op tafel en bed om hun basiskosten van levensonderhoud te betalen. Er zijn daklozen die marktkramen runnen, professionele chauffeurs die verkopen vanuit hun kofferbak, tekenaars die karikaturen tekenen voor de toeristenmarkt. Iedereen in dit obsessief productieve landschap is de hele tijd onderweg..

Terug naar Hanna Wapenaar en De Verwondering. Met al haar menselijkheid laat ze me voelen dat het verhaal van Londen ook in Amsterdam en in Zwolle bestaat. Het is op dit moment ver van mijn bed hier aan onze singel aan de buitenrand van Zwolle, maar De Verwondering en het lezen van het boek, brengt deze mensen op straat een beetje dichterbij. Zowel bij Hanna als bij Jennifer is de oprechte veronderstelling dat elk leven ertoe doet en, als we willen luisteren, ons belangrijke dingen over ons eigen leven te vertellen heeft.

Let Me Take You By The Hand is een röntgenfoto van het leven op straat vandaag: de verhalen in hun eigen woorden van degenen die in onze hoofdstad (Londen) werken en wonen.

Nieuwe QCEA directeur

Tracey Martin

Door Peter van Leeuwen

Na een zorgvuldige zoektocht heeft het Quaker team in Brussel weer een nieuwe manager gekregen. Tracey is een Quaker-activist en -facilitator die QCEA meer dan 25 jaar management-ervaring in de internationale ontwikkelingssector, op hoofdkantoor, regionaal en landelijk niveau zal brengen.

In het bijzonder is zij actief in vredeswerk en sociale rechtvaardigheid. Ze was Schrijver van de Peace Sub-Committee of Quaker Peace and Social Witness van Britain Yearly Meeting en van de Quaker World Relations Committee. Tracey staat ook bekend om haar werk bij Woodbrooke Quaker Study Centre, waar ze het vredes-, sociale rechtvaardigheids- en klimaatcrisis-werk coördineert. Ze geeft zelf ook cursussen over klimaatrechtvaardigheid, vrede en poëzie. QCEA heeft al lange tijd een speciale plaats ingenomen tussen de niet gouvernementele organisaties, die actief zijn in de Europese beleidsarena. Met een pleidooi gebaseerd op Quaker-tradities en Quaker kernwaarden werkt QCEA in die arena, wat wederzijds begrip verdiept.

Tracey Martin heeft precies de juiste ervaring, waarden en vaardigheden om het werk van QCEA te begeleiden op een kritiek moment voor Europa: Ongelijkheid, uitsluiting en militarisme bederven het vredesproject dat de Europese Unie wil zijn. Nu dreigen de donkere wolken van oorlog de aandacht af te leiden van de klimaatcrisis. Tracey heeft een geweldige reputatie opgebouwd door haar werk over vrede, sociale rechtvaardigheid en de klimaatcrisis. Haar laatste werk was in het Woodbrooke Quaker Studie Centrum. De impact van QCEA zal zeker weer groeien naarmate Tracey QCEA helpt zich te concentreren en werk aan te pakken waar dat het meest nodig is.

In Tracey's eigen woorden: "Ik ben verheugd dat ik ben gevraagd als directeur van QCEA. Ik ben al lang onder de indruk van het werk dat deze kleine organisatie heeft gedaan en ik ben opgetogen er nu deel van uit te maken." "Het zijn uitdagende tijden. Ik geloof dat het mijn werk is om een sterk team op te bouwen en te ondersteunen. Dat team zal gebaseerd zijn op de Quakerwaarden. Het zal samenwerken en met anderen om besluitvormers in Europese instellingen te beïnvloeden om te werken aan vrede, gelijkheid en rechtvaardigheid in het licht van de klimaatcrisis."

Tracey Martin

Mensenrechtenschendingen.

Ingezonden door Peter van Leeuwen, uit Around Europe, blad van de Quaker Council for European Affairs

Frontex is het Europees Grens- en kustwacht agentschap. Eerder dit jaar trad het hoofd van Frontex, Fabrice Leggeri, af na meldingen van mensenrechtenschendingen en wangedrag. Uit het rapport van een groep Europese mediaorganisaties blijkt dat Frontex tussen maart 2020 en september 2021 er niet in is geslaagd om ten minste 22 “push backs” van meer

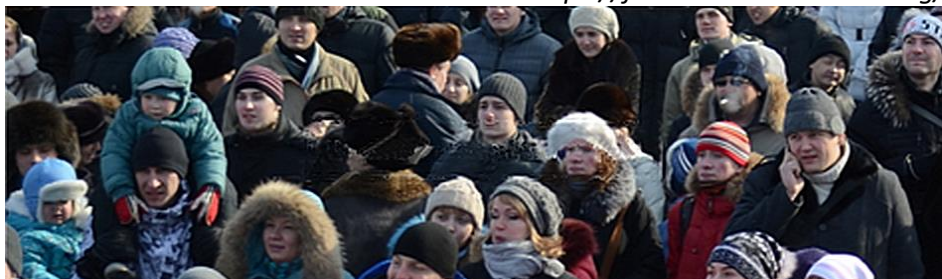

Door Frontex gered: Syrische Vluchtelingen voor de Kust van het Griekse Eiland Lesbos.

dan 950 mensen in de Egeïsche Zee te onderzoeken of te verzachten. ‘Push back’ is de illegale praktijk van migranten vanuit EU gebied terug te sturen (duwen) zonder hun zaak op individuele basis te behandelen. Het Bureau voor fraudebestrijding in de EU, OLAF, heeft in februari ook haar onderzoek afgerond naar vermeende fraude, intimidatie op het werk, en mensenrechten schendingen. In reactie op deze rapporten heeft het Europees Parlement (EP) besloten om de goedkeuring van de Frontex-begroting voor 2020 aan te houden totdat de bevindingen van OLAF openbaar zijn gemaakt. Hoewel deze vertraging geen financiële gevolgen zal hebben voor het best gefinancierde agentschap van de EU, dient het als een politieke afkeuring waardoor EP-leden aanbevelingen kunnen doen aan de nieuwe directeur. EP-leden bekritiseerden Frontex ook voor het voortzetten van zijn operaties in Hongarije, zelfs na de uitspraak van het Europese Hof van Justitie in 2020. Daarin stond dat Boedapest zich niet aan de EU-wetgeving hield om asielzoekers te beschermen. De rapporten hebben ernstige structurele problemen met Frontex aan het licht gebracht die dringend moeten worden aangepakt. Maatschappelijke organisaties hebben gewaarschuwd dat een verandering in het leiderschap mogelijk niet voldoende zal zijn om mensenrechtenschendingen en de medeplichtigheid van het agentschap daarbij te stoppen. De nieuwe leiding moet prioriteit geven aan het opvolgen van de aanbevelingen van de mensenrechten waarnemers en de naleving van de mensenrechten waarborgen aan de buitengrenzen van de EU.

Quaker Friends House Moscow

Van de website: <https://friendshousemoscow.org/>

People and Causes that we support

De Quakertraditie is vanaf het eerste uur in Rusland bekend en gewaardeerd. Toen Peter de Grote Engeland in 1697 bezocht, had hij een ontmoeting met William Penn en woonde diverse Quaker wijdingssamenkomsten bij. Catharina de II consulteerde met goede afloop een Britse arts, een Quaker, voor haar en haar zoon en later haar kleinzoon wegens de pokken. Tijdens de regering van deze kleinzoon Alexander, kwam de Quakergemeenschap in Rusland tot bloei. Toen Napoleon verslagen was, reisde Alexander in 1814 naar Engeland en hij onderschreef de Quaker vredesgetuigenis. Quakers werden in Rusland verwelkomd, onder meer om het onderwijs, maar ook het gevangeniswezen te hervormen. Ook landbouwtechnieken werden verwelkomt. Toen er in 1850 in Finland, dat toen bij Rusland hoorde, een hongersnood heerste (Volga) boden de Amerikaanse Vrienden hulp. Ook na de eerste wereldoorlog boden de Vrienden voedselhulp, in 1921 werden 212.000 mensen door Quakers gevoed. Onder Stalin bleef het Quakerkantoor in Moskou overeind, in samenwerking met de Sovjet, Quakers konden formeel de Sovjet Unie bezoeken. The American Friends Service Committee breidde onder Chroesjtsjov hun banden met de Sovjet uit. In 1964 hield William Barten de Swarthmore lecture "The moral challenge of Communism". Na de Perestrojka in de jaren tachtig van de vorige eeuw werden de contacten tussen Amerika, het Verenigd Koninkrijk en de Sovjet Unie makkelijker en kregen de Vrienden een plek in een openbare wijk, waar een stabiele groep Quakers wekelijks wijdingssamenkomst hield. Na het uiteenvallen van de Sovjet Unie werd in 1996 het Friends House Moscow geopend.

Friends House Moscow heeft samenwerking met Quakers wereldwijd met een internationaal bestuur, die strategie bepaalt en beslissingen neemt ten aanzien van fondsen en charitas zowel in Rusland als in de Oekraïne. De Russische website en sociale media worden bijgehouden; Quaker publicaties worden in het Russisch vertaald; management en fondsenadministratie

voor de gekozen projecten wordt verzorgd. De Russische Vrienden zijn lid van EMES en FWCC.

De prioriteiten van Friends House Moscow zijn: AVP training, alternatieven voor militaire dienst, het beschermen van rechten van minder bedeelde, het ont-

wikkelen van een cultuur van vrijwillig sociaal werk, het ondersteunen van Vrienden en geïnteresseerden in 'Quaker Faith and Practice', Quaker outreach in Rusland met behulp van website en sociale media, en samenwerking met kleine NGO's in vredeswerk en conflictoplossing.

Friends House Moscow werkt aan de bevordering van vrede en een rechtvaardige, oprechte en zorgzame samenleving voor minderbedeelde groepen en individuen zowel in Rusland als in de landen van de voormalige Sovjet Unie. En Russisch sprekende mensen wordt over De Quakers verteld, wie zij zijn en wat ze doen.

Dit is slechts een korte samenvatting van de website van Friends House Moscow op de website staat ook een link voor donaties. Op dit moment is het niet mogelijk rechtstreeks met onze Russische Vrienden te communiceren, de contacten lopen via EMES en FWCC. Juist omdat onze Russische vrienden projecten steunen in alle landen van de voormalige Sovjet Unie is het belangrijk Quaker Friends House te ondersteunen en het Nederlandse Quaker Hulp Fonds draagt daar aan bij.

Supporting pacifists

Een activiteit van Friends House Moscow is het ondersteunen van gewetensbezwaarden.

Nu met de mobilisatie is het helemaal ondui-

delijk hoe dit gaat. Gewetensbezwaren tegen militaire dienst waren illegaal in de Sovjet-Unie. Het werd in 2004 in Rusland gelegaliseerd en bezwaarden kunnen "alternatieve dienst" doen in civiele functies in plaats van in het leger te dienen. Helaas begrijpen veel lokale autoriteiten en ontwerp bureaus de wetgeving niet, of staan ze er vijandig tegenover en verspreiden ze verkeerde informatie. Friends House Moskou ondersteunt een dienst in Kazan die advies en juridische bijstand verleent aan potentiële gewetensbezwaarden. De dienst genaamd "Voor onze zonen" helpt ook dienstplichtigen en hun families wanneer ze problemen ondervinden.

FHM helpt ook bij de financiering van Alternativshchik, een nieuwsbrief voor gewetensbezwaarden. Deze is meerdere keren per jaar gepubliceerd en verspreid over heel Rusland, en gaat nu online.

De groenste Familievoorstelling van Nederland

**Activiteiten met (klein)kinderen,
Uit de nieuwsbrief van Grootouders voor het Klimaat,**

Koos de koala, bekend van de populaire YouTube-serie en het prentenboek 'Koos zoekt een Huis', gaat on tour vanaf 24 september.

'Koos & Moos' is een feelgoodvoorstelling voor jong en oud – boordevol inspiratie om in actie te komen voor een groene aarde. Door spannende verhalen te vertellen en samen liedjes te zingen, leren Koos & Moos kinderen op een speelse en positieve manier lief te zijn voor onze aarde. Hier vind je de speellijst van de theatershow: <https://koosdekoala.nl/koos/koos-moos-de-theatershow/> De avonturen van Koos verspreiden zich nóg verder. Na de populaire YouTube-serie en prentenboek zijn de twee nu te zien in een theatervoorstelling, waarin ze gaan kamperen in het bos.

Moos, die liever op Instagram en TikTok zit, valt van de ene verbazing in de andere. Zo vinden ze een jonge boomspruit, die Koos uit wil laten groeien tot een mooie grote boom. Maar kan Moos zijn angst voor spinnen en regen opzij zetten voor de droom van zijn beste vriend? In deze vrolijke voorstelling leren Koos & Moos kinderen aan de hand van spannende verhalen en gezellige liedjes om lief te zijn voor onze aarde.

Loyaliteit en oorlog

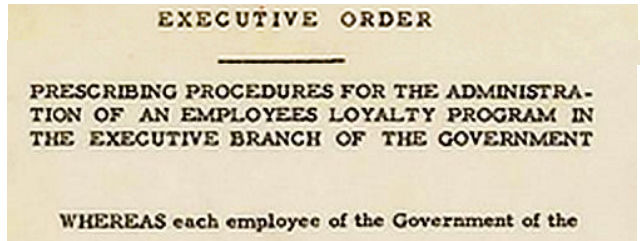
Door George Lakey*, aug 2022 (ingekort, Friends Journal)

Een dierenarts confronteert een vrede-activist

De zomer dat ik afstudeerde van de middelbare school in 1955, werd Pennsylvania getroffen door orkaan Diane. Het was een van de natste tropische cyclonen ooit geregistreerd. De kreek die door mijn stad, Bangor, loopt kolkte door de straten en liet een dikke laag modder achter. Gelukkig raakte niemand gewond. Er werden vrijwilligers opgeroepen om te helpen bij het uitgraven van de zwaarst getroffen buurten. Ik was 17 en was er trots op dat mijn groeiende lichaam sterk genoeg was om nuttig te zijn. Mijn ouders waren heel blij dat ik vrijwilligerswerk wilde doen. Per slot van rekening hadden ze me de geleerd wat de kenmerken van de arbeidersklasse waren, waaronder 'doe je deel!'.

Ik voegde me bij een groep mannen. Een man die de leiding leek te hebben sprak de groep toe. Hij was gedrongen, droeg een stropdas en had een sigaar stevig in zijn mond. Hij was een functionaris van de BB (dienst Bescherming Bevolking) in de regio. 'Je hoeft alleen maar dit formulier te ondertekenen en dan stappen we in de vrachtwagen.' Ik pakte mijn pen, klaar om het formulier te ondertekenen,

Eerste pagina van Executive Order 9835, ook wel bekend als de 'Loyalty Order', ondertekend door president Truman in 1947. Foto www.commonswikimedia.org.

maar besloot het eerst te lezen. "Ik ben noch nooit lid geweest van de Communistische Partij," voor zover ik me herinner, "noch van enige organisatie die een complot beraamt om de regering van de Verenigde Staten omver te werpen." Dit voelde als een zware steen op mijn maag. Ik ging naar die ambtenaar van de BB. 'Ik kan dit niet ondertekenen,' zei ik. Hij was zichtbaar geschrokken. "Wat bedoel je?" hij vroeg. "Bent je een communist?" 'Nee,' zei ik terwijl ik het formulier omhoog hield, 'maar dit klopt niet. Het is gewoon . . . niet ok.' Waarom kon ik niet uitleggen wat het zo verkeerd maakte om een eed van loyaliteit af te leggen tussen burens die burens helpen? 'Nou,' zei de man, terwijl hij weer zijn sigaar verschoof, 'je moet

tekenen om mee te doen, dus pas je aan.' Hij draaide zich om en leidde de anderen uit het gebouw naar de vrachtwagen.

Acht jaar eerder was president Harry Truman een heksenjacht begonnen die later werd verbonden met senator Joseph McCarthy. Truman's uitvoerende bevel werd al snel beantwoord door loyaliteitsonderzoeken van het congres, georkestreerd om de publieke opinie naar rechts te duwen en angst te wekken voor linkse politieke stromingen, die opkwamen voor gelijkheid, raciale en economische rechtvaardigheid en die een einde aan armoede wilden.

George geeft een persconferentie in de jaren zeventig in Pennsylvania, over de behoefte van kinderen aan vrede, terwijl hij zijn kleindochter Crystal vasthoudt.

In de Presbyteriaanse kerk van onze stad had ik een debat opgevangen over de eed van trouw en of deze in overeenstemming was met het grotere beeld van religieuze en politieke vrijheid in ons land. Jezus leek erg geïnteresseerd in de kwestie van onze prioriteiten: hij hield immers een munt vast en vroeg mensen aan wie ze hun trouw betuigden. Langzaam legde ik mijn pen weg, legde het formulier terug op tafel en glipte door een zijdeur naar buiten. De dwang om te tekenen is op angst gebaseerde politiek. Het weerhield me ervan modder weg te graven uit de ondergelopen huizen van mijn burens! Loyaliteit is een positieve uitdrukking van verbondenheid met een groep: of het nu gaat om familie, gemeenschap of natie, of Quaker-bijeenkomsten. Toen ik in andere landen woonde, ontdekte ik wat een diepe loyaliteit ik voel aan 'mijn volk', de Amerikanen. Ik blijf er wel heel erg alert op hoe onze leiders dit hanteren om ons wrede wandaden te laten begaan. Ik ben bijna gewend geraakt aan de pijn van weigering om hiermee mee te gaan. Soms hebben mijn keuzes een verrassende uitkomst; als we lang genoeg wachten, kan schijnbare ontrouw een nog diepere band opleveren. In de jaren '60 zag ik hoe mijn klasgenoten van de middelbare school met een arbeiders achtergrond werden opgeroepen voor de oorlog in Vietnam. Ik zat op een vwo school en was in het bezit van een concept verklaring voor uitsstel voor de dienstplicht. Ik wist dat ik een soort gewetensbezwaarde was die zelfs als niet-strijder zou weigeren het leger in te gaan. Ik zou daarom een soort van vervangende dienst moeten doen. Maar dit was slechts een technische kwestie zolang ik bleef studeren. Toen 1963 aanbrak, realiseerde ik me dat ik in november van dat jaar 26 jaar zou worden. Dan houdt de dienstplicht op. Ik hoefde alleen maar tot november op school te blijven,

dan zou mijn dienst-
plicht verlopen. Dit
was geen probleem,
aangezien ik nog jaren
moest studeren. Het
enige probleem was,
dat ronddobberen op
een elite universiteit,
niet iets is wat een
persoon uit de arbei-
dersklasse zou

George Lakey wordt gearresteerd bij een geweldloze demonstratie. Foto: The Guardian

noemen 'mijn deel doen'. Dit geldt zeker niet in vergelijking met klasgenoten die naar Vietnam worden gestuurd. Deze breuk in solidariteit was meer dan waar ik mee wilde leven. Dus schreef ik naar de dienstplicht instantie of ze me voor mijn zesentwintigste verjaardag zouden oproepen. Ik wist niet zeker of ze mijn voorstel zouden accepteren om mijn vervangende dienstplicht te doen bij de Quaker Vredes Commissie van de Quaker Jaarvergadering van Philadelphia. Maar ze accepteerden het.

De Vredes Commissie van de Quakers nam een aantal ongebruikelijke standpunten in. Bijvoorbeeld het pleiten voor zowel wereldfederalisme en voor eenzijdige ontwapening, het uitvoeren van stille lobby en het werken met socialmedia, het mobiliseren van ouderen en jongeren, en het houden van schrijf-wedstrijden en straatdemonstraties.

Bij een praatshow kwam er een man die tegen mij zei “Mijnheer Lakey, hoe kom je weg met het ontwijken van je verantwoordelijkheid om naar Vietnam te gaan om te vechten? En dan ook nog de regering zover te krijgen dat je mag protesteren tegen de oorlog? Dat is schandelijk! Je bent een schande voor dit land!” Mijn antwoord was: ‘Toen Quakers dit land hielpen stichten, geloofden we al dat oorlog verkeerd is en onze principes gaan veel verder dan de oorlog in Vietnam. Vrede is patriottisch, ongeacht welke fout de regering op een bepaald moment maakt. Eeuw in, eeuw uit, moet iemand de militaire manier in twijfel trekken.’

Het bleef aan mij knagen. Ik wist dat mijn dagen niet zo zwaar waren als die van mijn klasgenoten in Vietnam.

Het was 1975. ‘George ik moet met je praten.’ Richard d'Eduardo die dierenarts was geworden, sprak me aan. Hij was één van mijn klasgenoten van Bangor High School uit 1955. Wij kwamen elke vijf jaar bijeen en we vonden het fijn om samen te zijn. We waren trots op onze reputatie als een buitengewoon loyale klas.

‘Natuurlijk, Richard,’ zei ik. Hij was geen goede vriend van mij op de

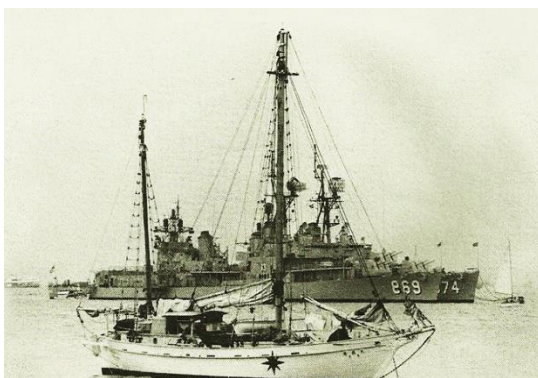
middelbare school. We deelden wel wederzijdse respect. "Je wist dat ik in 'Vietnam was," zei hij, "en misschien weet je dat het een hel was." 'Ik wist het,' zei ik zacht. 'Niemand van ons wilde daar zijn, maar we dachten dat we ons land moesten dienen, toch? En ik ben één van de gelukkigen omdat ik niet ben neergeschoten. Het was een hel, George, een hel.'" Terwijl ik luisterde, bewoog ik subtiel mijn voeten uit elkaar om me een beter evenwicht te geven. Als hij me zou slaan, wilde ik de schade beperken. "En we zijn er allemaal omdat we ons land proberen te dienen, toch? Het is ons verdomde land, George; het is onze vlag, en we worden neergeschoten, en we komen vast te zitten in boobytraps, en we verliezen onze ledematen en onze geest, George, onze verdomde geest.' Ik weet dat ik niets hoefde te zeggen. "Ik ben eindelijk thuis met verlof en ik probeer alles te vergeten. Maar ik kan het nieuws van 11 uur niet overslaan. Op een avond kijk ik ernaar, en ze laten weer een anti-oorlogsdemonstratie zien, en ik zie dat mensen worden gearresteerd en in politiewagens worden geladen. En ik zie jou!' Hij zweeg even en zijn blik werd nog intenser. 'Ik zie George, mijn klasgenoot, in de verdomde politiewagen stappen. Mijn klasgenoot. En als ik daar was geweest,' hij zweeg weer en dempte toen zijn stem, 'als ik daar was geweest, had ik je vermoord.'

We bleven staren, en toen veranderden Richards ogen. Hij keek naar zijn drankje, schudde zijn hoofd en zette het glas op de bar. 'Oké,' zei hij, zijn ogen plotseling nat. "Dat was toen. Ik ben een tijdje thuis geweest. Tijd om te denken. Ik kan niet veel anders, maar ik heb wel een baan. Nu denk ik dat ik weet wat je aan het doen was toen je gearresteerd werd.' Hij pauzeerde weer en ging toen verder. 'Je stond aan onze kant. Je wilde me thuis hebben.'

** George Russell Lakey (gebo-
ren op 2 november 1937) is
een activist, socioloog en
schrijver die academische on-
derbouwing heeft gegeven aan
het concept van geweldloze re-
volutie.[1] Hij verfiende ook de
praktijk van ervaringsgerichte
training voor activisten, die hij
"Directe educatie" noemt.[2]
Als Quaker is hij medeoprichter
en leider van talloze organisa-
ties en campagnes voor
gerechtigheid en vrede.[3]
Bron: Wikipedia.*

Er is een film over George

Lakey op Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=Eu8-oRZYNh8>

*George Lakey ging met de 'Phoenix van Hiroshima' (voor-
grond) naar Noord Vietnam. Hier ligt de Phoenix in de haven
van Hong Kong in 1967. Op de achtergrond een oorlogsschip.
Foto www.commonswiki.org*

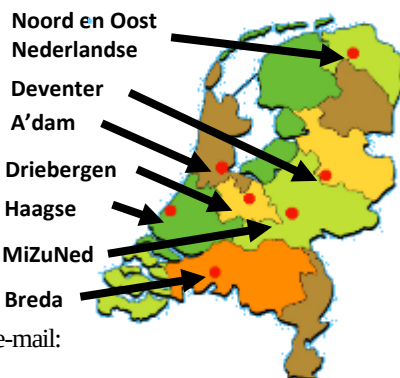
Vrienden in het hele land

Je bent van harte welkom bij de wijdingssamenkomst bij jou in de buurt.

Van leden wordt verwacht dat ze financieel bijdragen aan (zie bankrekeningen hieronder):

1. De landelijke (jaarvergadering) Quakers
2. De lokale/regiogroep (maandvergadering)
3. Abonnement op de Vriendenkring
4. Quakerhulpfonds voor giften voor Quakerprojecten (al of niet vermelden welke) projecten

Lokale/regio Quaker bijeenkomsten:

Quaker Secretariaat: Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers). Website: quakers.nu (Peter Spreij) e-mail: secretariaat@dequakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering: (Frits Nieuwerth van den Akker) Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers.

Quaker Bibliotheek: Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, open op afspraak 'Bibliothecaris: Marianne IJspeert, tel. 020-6125703 (06-12730475).

Quaker Literatuur: e-mail: literatuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers, m.v.v. Quaker Literatuur.

Amsterdam Maandvergadering: Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam tel. 020-6125703, e-mail: mijquak.1@online.nl Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers.

Driebergen groep: Quakers t.a.v. W. Douma, Villa Xaverius, Rijsenburgselaan 11, 3972 EG Driebergen- Rijsenburg, contact: Quakers@marieke.nl.

Haagse Maandvergadering: Schrijver: Eoin Dubsky, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu, Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.: NL54 TRIO 0320 1956 78. t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350, e-mail: els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep: Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl. Bankrek.: NL07 TRIO 0320 1956 51 t.n.v. Quakers NON MV.

Quaker Hulpfonds: Schrijver: Corien van Dorp. Bankrek: NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds, Quakers. Email: Hulpfonds@quakers.nu.

Vrienden voor Brussel (VVQREA): Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. E-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad.

Vriendenkring: Per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring: €30,- voor Nederland en €75,- voor Buitenland (ook Europa). NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. E-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

Gebruik email of telefoon om te zien of we fysiek of online bijeenkomen.

‘Quakers en ik’ do 27 okt. online 20.00-21.15

Opgeven bij marlietjallingii@home.nl

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info: Jan Peeters, tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail: boekrijk@hotmail.com
Bennekom	MiZuNe 2e en 4e zondag vd maand, 10.30 neem contact op met Els Ramaker	Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom, e-mail: els@ramaker.me . De 2e zondag: een gesprek vanuit de stilte en daarna wijdingssamenkomst tot 11.30.
Brussel	Iedere zondag 11.00 https://quakers-belux.org	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30 HapStilSnap: 1x per maand 18:15 Graag vooraf aanmelden	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom.. email: haagsevrinden@quakers.nu . Info: tel. 070-3600621 online zie de link op de website quakers.nu
Driebergen	Iedere 1 ^e zondag v.d. maand 10.30.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: Quakers@marielke.nl
Deventer	Iedere 3 ^e zondag v.d. maand 10.30 Gespreksavond: informatie bij Frieda.	Meester Geertshuis, Assenstraat 20, Meld je aan bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com
Gent	2 ^e woensdag 20.00-en 4e zondag 11.00. Haspelstraat 37.	In het zaaltje boven vzw Trafiek, aan Pierkespark (Brugse Poort) (vooraf graag contact opnemen Quakercirkels@gmail.com)
Groningen	2 ^e en 4 ^e zondag 10.30 In De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen,	Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl ; tel. 050-5712624
Zwolle	07 september (1e wo van de maand) 17.30-19.00, huiskamerbijeenkomst.	Hap-Stil-Snap 06-23869715, aanmelden bij marlietjallingii@home.nl , In juli geen bijeenkomst.

Iedere Zondag Online Wijdingssamenkomsten 10.30 iedereen (in de hele wereld) welkom, gesproken taal vooral Nederlands Gastheer: Charles Tauber. Meeting ID: 309 877 1347; Passcode: Tauber; tel.: +31 20 794 7345.

<https://us02web.zoom.us/j/3098771347?pwd=eEdtNHR5Q2pDSFpSb0dLbzJwnjhUUT09>

Vredesengel

Vredesengel die werd gemaakt door kunstenaar Jacomijn Schellevis samen met kinderen. De engel werd onthuld aan het begin van de Walk of Peace in Zwolle op zaterdag 17 september.